

Undervisningsministeriet
Oktober 2017

Høringsnotat om

Forslag til lov om ændring af lov om erhvervsfaglig studentereksamen i forbindelse med erhvervsuddannelse (eux) m.v.

(Indførelse af erhvervsområde, erhvervsområdeprojekt, undervisningstid og fordybelsestid m.v.)

1. Indledning

Et udkast til lovforslag har i perioden 29. august 2017 til 26. september 2017 været sendt i ekstern høring hos 88 myndigheder og organisationer. Lovudkastet blev også offentliggjort på Høringsportalen.

Der er modtaget 32 høringssvar, hvoraf 19 indeholder bemærkninger til lovudkastet. En oversigt med angivelse af, hvem der har afgivet høringssvar, er vedlagt.

I nærværende høringsnotat er medtaget de væsentligste punkter fra høringssvarene vedrørende lovforslaget.

2. Sammenfatning om ændringer i lovforslaget i forhold til høringsudkastet

De modtagne høringssvar har givet anledning til følgende ændringer i det fremsatte lovforslag i forhold til det udkast, der har været i høring:

- Det er tilføjet i bemærkningerne, at der i erhvervsområdeprojektet kan indgå fag, som er afsluttet tidligere i forløbet.
- Det er tilføjet i bemærkningerne, at det vil være muligt at sammentænke erhvervsområdeprojektet med svendeproven, såfremt svendeprovets placering og indhold muliggør dette.
- Det er tilføjet i bemærkningerne, at det er hensigten at fastsætte nærmere regler om antallet af timer, som skal afsættes til erhvervsområdet.
- Det er tilføjet i bemærkningerne, at der med lovforslaget ikke ændres på muligheden for afkortning af timerne til de gymnasiale dele i eux-forløb, hvilket indebærer, at der i visse tekniske eux-forløb fortsat kan være fastsat kortere tid til erhvervsområdeprojektet end i andre eux-forløb.
- Det er præciseret i bemærkningerne, hvordan forøgelsen af undervisningstiden er sammensat.
- Det er præciseret i bemærkningerne, at studieplanen er en plan for det enkelte hold, og at studieplanen skal sikre sammenhæng til erhvervsuddannelses erhvervsfaglige dele, herunder de lokale undervisningsplaner.

Der er herudover foretaget en række ændringer af sproglig og lovteknisk karakter.

3. Generelle bemærkninger til udkastet til lovforslag

Danske Gymnasier, Håndværksrådet, Rådet for de Grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser (REU), IDA, FTF, Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier - Lederne, Uddannelsesforbundet og Danske Erhvervsakademier udtrykker generel opbakning til ændringerne foreslået i lovforslaget. Gymnasieskolernes Lærereforening bakker op om forslaget under forudsætning af, at andre problemstillinger adresseres i andet halvår af 2017.

Danmarks Evalueringsinstitut imødeser evalueringen af elevernes udbytte af undervisningen og peger på, at det er vigtigt at evaluere på, om indførelsen af erhvervsområde og erhvervsområdeprojekt understøtter den ønskede sammenhæng i eux-forløbene.

Handelsskolernes Lærerforening bemærker, at lovforslaget har flere gode elementer, men stiller sig tvivlende overfor om en harmonisering af lovbestemmelserne med det gymnasiale område er fremmende for en særlig eux-profil.

Institut for Menneskerettigheder anfører, at lovforslaget ikke indeholder en ligestillingsvurdering, og at Undervisningsministeriet i ”Rapport fra Udvalget om ligestilling i dagtilbud og uddannelse” har påvist klare kønsrelaterede problemstillinger på det område, som lovforslaget handler om, og at målgruppeanalysen i evalueringen af eux, som lovforslaget er en opfølgning på, også udviser kønsforskelle. På den baggrund anbefaler instituttet, at der medtages en ligestillingsvurdering i lovforslaget.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet har noteret sig Institut for Menneskerettigheders anbefaling om at udarbejde en ligestillingsvurdering. Ministeriet har ved udarbejdelsen af udkast til lovforslaget ikke identificeret elementer i lovforslaget, der vurderes at have ligestillingsmæssige konsekvenser.

Ministeriet bemærker på baggrund af ministeriets egne data om kønsfordelingen på erhvervsuddannelserne generelt (eud) og på eux, at der for både eud og eux-forløb generelt er tale om en mere eller mindre ligelig fordeling mellem mænd og kvinder i 2016/2017. På tekniske uddannelser er der en overvægt af mænd på både eud og eux-forløb. Overvægten af mænd er størst på tekniske eux-forløb, men forskellene mellem mænd og kvinder på tekniske eux-forløb er blevet mindre i perioden 2013-2017. Omvendt er der på merkantile uddannelser en overvægt af kvinder på både eud og eux-forløb i perioden 2015-2017.

Ministeriet bemærker, at de ændringer, som er indeholdt i lovforslaget, og som gælder for både tekniske og merkantile eux-forløb, ikke ved udarbejdelsen af udkastet til lovforslaget blev identificeret som havende ligestillingsmæssige konsekvenser i forhold til kønsfordelingen på eux-forløb. Data vedr. kønsfordeling viser efter ministeriets opfattelse en positiv udvikling i kønsfordelingen på eux. Ministeriet vurderer på den baggrund fortsat, at der ikke er elementer i lovforslaget, som har ligestillingsmæssige konsekvenser, og ministeriet finder på den baggrund ikke anledning til at udarbejde en egentlig ligestillingsvurdering af lovforslaget.

4. Bemærkninger til lovudkastets enkeltelementer

4.1. Indførsel af erhvervsområde og erhvervsområdeprojekt

Danske Erhvervsakademier og Gymnasieskolernes Lærerforening mener, at indførelse af erhvervsområdeprojektet er positivt. Danske Professionshøjskoler vurderer, at indførsel af erhvervsområde og erhvervsområdeprojektet har potentiale til at bidrage til etablering af den efterspurgte synergi mellem de erhvervsfaglige fag og de gymnasiale fag.

Uddannelsesforbundet, FTE, DA og Håndværksrådet mener, at det bør overvejes om og hvordan svendeprøven kan inddrages i erhvervsområdeprojektet.

Danske SOSU-skoler og Bestyrelsesforeningen for Social- og sundhedsskoler og Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier -Lederne efterspørger en præcisering af, at fag, der er afsluttet tidligere i forløbet, kan indgå i erhvervsområdeprojektet.

Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier - Lederne anbefaler, at der fastsættes en timeramme til erhvervsområdet, som skolerne selv kan frigøre fra de enkelte fag, herunder de uddannelses-rettettede fag i forhold til fagenes inddragelse i erhvervsområdet. De ønsker endvidere en afklaring af forholdet omkring uddannelsestid for eux-forløb, hvor der i dag alene er afsat 40 timer til større skriftlig opgave og eksamensprojektet. Såfremt lovforslaget indebærer en halvering af undervisningstiden til erhvervsområdeprojektet, kan de ikke acceptere denne del af lovforslaget.

Danske Professionshøjskoler bemærker, at der er behov for fælles kompetenceudvikling af erhvervsfaglige og gymnasiefaglige lærere med fokus på tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning i erhvervsområdet.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det vil være muligt at sammentænke svendepróven med det nye erhvervsområdeprojekt, hvis svendepróvens placering og indhold muliggør dette. Læreplanen til erhvervsområdeprojektet vil blive udarbejdet med inspiration i studieretningsprojektet i stx og studieområdeprojektet i hhx og htx.

Ministeriet har i lovforslagets bemærkninger tilføjet, at det vil være muligt at sammentænke erhvervsområdeprojektet med svendepróven, såfremt svendepróvens placering og indhold muliggør dette.

Det er intentionen, at fag, der er afsluttet tidligere i forløbet, skal kunne indgå i erhvervsområdeprojektet. Ministeriet har tilføjet dette i lovforslagets bemærkninger.

I forhold til Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier - Ledernes anbefaling af, at der fastsættes en timeramme til erhvervsområdet, er det ministeriets hensigt at fastsætte regler for omfanget af timer til erhvervsområdeprojektet. Ministeriet har tilføjet dette i lovforslagets bemærkninger.

I forhold til Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier - Ledernes bemærkninger om eux-forløb, hvor der i dag alene er afsat 40 timer til større skriftlig opgave og eksamensprojektet, bemærker ministeriet, at det for de tekniske eux-forløb, hvor der efter gældende ret er fastsat i alt 40 timer til "større skriftlig opgave" og "eksamensprojektet", ikke er hensigten at ændre på muligheden for at afkorte tiden til erhvervsområdeprojektet for visse eux-forløb. I disse forløb vil det derfor blive fastsat, at der er 10 timers undervisningstid og 30 timers fordybelsestid til erhvervsområdeprojektet. Ministeriet har tilføjet i bemærkningerne til lovforslaget, at der med lovforslaget ikke ændres på muligheden for afkortning af timerne til de gymnasiale dele i eux-forløb, hvilket indebærer, at der i visse tekniske eux-forløb fortsat kan være fastsat kortere tid til erhvervsområdeprojektet end andre eux-forløb. Det er hensigten, at ministeriet vil drøfte forskellen i timetal til erhvervsområdeprojektet med interessenter på eux-området i forbindelse med de kommende drøftelser af mulige yderligere ændringer på eux-området.

For så vidt angår Danske Professionshøjskoler bemærkning om behov for fælles kompetenceudvikling, bemærker ministeriet, at det påhviler den enkelte institution at sikre den løbende efteruddannelse af lærerne. Dækning af udgifter til efteruddannelse og kompetenceudvikling indgår som en del af taxametersystemet. Derudover er der i forbindelse med Erhvervsuddannelsesreformen udmøntet midler til dækning af et strategisk kompetenceløft af lærerne frem mod år 2020. For de gymnasiale uddannelser gælder det desuden, at der i forbindelse med gymnasiereformen, der trådte i kraft 1. august 2017, er afsat midler, som kan søges af den enkelte institution i forbindelse med ekstra udgifter afholdt til efteruddannelse og kompetenceløft.

4.2. Indførsel af begreberne undervisningstid og fordybelsestid

Danske Professionshøjskoler vurderer at indførsel af undervisningstid og fordybelsestid er et godt initiativ.

Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier - Lederne bemærker, at der skal tages højde for omlægning af uddannelsestid til undervisningstid i forbindelse med revidering af uddannelsesbekendtgørelserne, da en forøgelse af undervisningstiden vil indebære en forøgelse af antal skoleuger i uddannelsen på grund af, at omfanget af en undervisningsuge er fastsat til 25 timer.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Forøgelsen af undervisningstiden sker i form af den foreslåede timepulje. Forslaget indebærer, at 80 timers fordybelsestid konverteres til undervisningstid med lærertilstedeværelse, men det ændrer ikke på det samlede omfang af forløbet. Antallet af skoleuger vil derfor fortsat blive fastsat ud fra den samlede undervisningstid til de gymnasiale fag og elementer, hvori timepuljen ikke indgår. Uddannelsesbekendtgørelserne for de enkelte eux-forløb vil blive konsekvensrettet, så alene det samlede antal skoleuger fremgår.

4.3. Forøgelse af undervisningstiden til ca. 1675 timer og indførelse af pulje på 80 timer for den enkelte elev

DA støtter forslaget om øget antal af timer. I forhold til timepuljen bemærker DA, at udvidelsen af timetallet ikke må ske på bekostning af praktikperiodens varighed og opfordrer til, at det i lovforslaget præciseres, at de 80 timer alene kan placeres i skoletiden – ikke praktiktiden.

Uddannelsesforbundet og FTF bakker op om det øgede timetal, så længe det ikke fører til øget belastning i forhold til deltagelse i de erhvervsfaglige fag.

Håndværksrådet kan ikke støtte, at man udvider undervisningstiden på bekostning af praktiktiden.

Danske Erhvervsakademier, DA, Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier - Lederne og Danske SOSU-skoler og B-SOSU efterspørger en præcisering af 80 timers puljen.

Danske Professionshøjskoler og Gymnasiernes Lærerforening vurderer det positivt, at de 80 timer først og fremmest skal anvendes til skriftlig træning.

Handelsskolerne Lærerforening kan ikke se, hvilke forhold der betinger, at eleverne har brug for 50 timers mindre fordybelsestid.

Københavns Universitet bemærker, at et eux-forløb med den foreslåede udvidelse af undervisningstiden vil have mindre undervisningstid end den toårige uddannelse til hf-eksamen, der ikke giver adgang til universitetsbacheloruddannelser. I praksis finder Københavns Universitet, at de fleste ansøgere med en eux, skal supplere med fag på A- eller B-niveau for at opfylde de specifikke adgangskrav på en universitetsuddannelse.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

For så vidt angår en præcisering af 80 timers puljen bemærker ministeriet, at timetallet i eux-forløb efter gældende ret er ca. 1.625 timers uddannelsestid samt 500 timers elevtid i tekniske eux-forløb og 400 timers elevtid i merkantile eux-forløb. Med lovforslaget ændres begreberne "uddannelsestid" til "undervisningstid" og "elevtid" til "fordybelsestid". Derudover indføres med lovforslaget en timepulje på 80 timer, hvilket medfører en forøgelse af undervisningstiden med 80 timer og en tilsvarende reduktion af fordybelsestiden. Derudover foreslås sammensætningen af timetallet til erhvervsområdeprojektet ændret i form af en reduktion på 30 undervisningstimer fra 50 til 20 timer samt en tilsvarende forøgelse af fordybelsestiden fra 0 timer til 30 timer. Der foreslås således et samlet timetal på 1.675 undervisningstimer og 350 timer fordybelsestid for merkantile eux-forløb og 450 timer for tekniske eux-forløb.

Ministeriet har i lovforslagets bemærkninger præciseret, hvordan forøgelsen af undervisningstiden er sammensat.

I forhold til DA's bemærkninger om, at udvidelsen af timetallet for undervisningstimer ikke må ske på bekostning af praktikperiodens varighed bemærker ministeriet, at dette heller ikke vil være tilfældet.

For så vidt angår DA's bemærkninger om, at det bør præciseres i lovforslaget, at timepuljen alene kan placeres i skoletiden, ikke i praktiktiden, vurderer ministeriet, at der skal gives rum for, at man lokalt kan finde den tilrettelæggelsesform, der kan virke lokalt.

For så vidt angår Københavns Universitets bemærkninger om, at et eux-forløb vil have mindre undervisningstid end den toårige uddannelse til hf-eksamen, og om at den typiske ansøger fra eux skal supplere i B- eller A-niveauer for at opfylde de specifikke adgangskrav, bemærker ministeriet, at undervisningstiden på eux med lovforslaget øges fra 1.625 timer til 1.675 timer, jf. ovenstående bemærkninger. I den 2-årige uddannelse til hf-eksamen er det samlede timetal mindst 1.705 timer, og mindst 1.955 timer hvis uddannelsen rummer en fagpakke med overbygning. I dette timetal indgår al den tid, der er afsat til den store skriftlige opgave (25 timer), idet der ikke skelnes mellem undervisningstid og fordybelsestid i f.t. opgaven på hf. Fordybelsestiden på den 2-årige uddannelse til hf-eksamen er mindst 300 timer, og mindst 400 timer hvis uddannelsen rummer en fagpakke med overbygning.

Det er således korrekt, at undervisningstimetallet for den 2-årige uddannelse til hf-eksamen med overbygning er højere end til eux-forløb, mens fordybelsestiden ligger mellem timetallet for hhv. merkantile og tekniske eux-forløb. I tilknytning hertil kan det bemærkes, at den typiske hf-student med overbygning fremover ikke vil have behov for at supplere for at opnå adgang til universitetsuddannelser. På den baggrund finder ministeriet ikke anledning til at ændre de samlede timetal for eux-forløb udover det, som er indeholdt i lovforslaget.

4.4. Undervisningsministeren får mulighed for at fastsætte regler om skolernes løbende evaluering af elevers faglige udbytte af undervisningen

DA er positive overfor den løbende evaluering, men mener, at det også vil være relevant at inddrage praktikvirksomhedernes erfaringer med elevernes kompetencer i den løbende evaluering.

Handelsskolernes Lærerforening er positive overfor forslaget om løbende evaluering, men fremhæver at det er en tidskrævende opgave.

Gymnasiernes Lærerforening bakker op om løbende evaluering, men påpeger at der kan være lærere, der har behov for efteruddannelse.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Forslaget om løbende evaluering omfatter alene undervisningen på gymnasialt niveau. Evaluering af de erhvervsfaglige dele af uddannelsen følger de krav, der er fastsat om dette i lov om erhvervsuddannelser. Virksomhedernes forudsætninger for at vurdere elevernes kompetencer på gymnasialt niveau vurderes at være begrænsede, og DA's forslag om inddragelse af praktikvirksomhederne i evalueringen vurderes derfor hovedsageligt at være relevant i forhold til erhvervsuddannelsesdelene af eux-forløbet, som ikke er reguleret i lov om erhvervsfaglig studentereksamen i forbindelse med erhvervsuddannelse (eux) m.v.

For så vidt angår Gymnasiernes Lærerforenings bemærkninger om efteruddannelse henvises til ministeriets svar til punkt 4.1.

4.5. Udarbejdelse af en studieplan for undervisningen i de gymnasiale fag m.v.

Uddannelsesforbundet og DA mener, at der i studieplanen bør tages højde for det samlede uddannelsesforløb og sammenhængen mellem uddannelsens forskellige dele.

Handelsskolernes Lærerforening bemærker, at det bør overvejes, hvorvidt indsatsen med udarbejdelse af studieplaner står mål med ambitionen om at sikre sammenhæng og kontinuitet mellem undervisningsforløbene.

Gymnasieskolernes Lærereforening bakker op om forslaget, men ønsker en præcisering i bemærkningerne om, at der skal afsættes tid til overlevering og samarbejde mellem lærerne.

FSR-Danske Revisorer bemærker, at det er positivt, at der skal udarbejdes studieplan for undervisningen i de gymnasiale fag, men studieplanen bør omfatte hele uddannelsen.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Arbejdet med studieplaner er et centralt element i forhold til skolernes arbejde med at sikre sammenhæng og kontinuitet for enkeltfaglige og flerfaglige undervisningsforløb. Studieplanen skal sikre variation i undervisnings- og arbejdsformer og skal sætte mål for elevernes faglige kompetencer. Det er hensigten, at studieplanen skal sikre sammenhæng mellem de gymnasiale dele og de erhvervsfaglige dele i uddannelsen. Ministeriet har derfor præciseret i lovforslagets bemærkninger, at studieplanen skal sikre sammenhæng til erhvervsuddannelsens erhvervsfaglige dele, herunder de lokale undervisningsplaner.

På baggrund af høringssvarene ændres lovforslagets bemærkninger, så det fremgår, at studieplanen er en plan for det enkelte hold, og ikke for den enkelte klasse, idet det anerkendes, at klasse primært er et gymnasialt begreb, og undervisningen i de gymnasiale fag på eux foregår på hold.

For så vidt angår høringssvaret fra Gymnasieskolernes Lærereforening omkring afsættelse af tid til overlevering og samarbejde, henviser ministeriet til den enkelte skoles tilrettelæggelse af arbejdstidens anvendelse.

4.6. Skriftlig prøve i dansk på A-niveau gøres obligatorisk

Danske Erhvervsakademier, Københavns Universitet og Danske Professionshøjskoler er positive overfor styrkelsen af dansk i form af en obligatorisk prøve i skriftlig dansk.

Handelsskolernes Lærereforening stiller sig tvivlende overfor, at en obligatorisk prøve i skriftlig dansk på A-niveau generelt kan styrke skriftligheden på eux.

Gymnasieskolernes Lærereforening noterer sig, at der indføres en skriftlig prøve i dansk på A-niveau og bemærker, at det vil bidrage til sammenlignelighed med hhx/htx.

Danske Gymnasier, Syddansk Universitet og FSR-Danske Revisorer kvitterer for, at prøven i skriftlig dansk A bliver obligatorisk.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det er et politisk ønske, at arbejdet med den skriftlige del af danskfaget skal styrkes. Eleverne skal arbejde med at skrive større sammenhængende tekster, og de skal blive bedre til at formulere sig. Dette er en del af baggrunden for, at prøven i skriftlig dansk på A-niveau er gjort obligatorisk i htx, hhx og stx efter den nye lov om de gymnasiale uddannelser. Det er på samme måde ønsket om at styrke den skriftlige del af danskfaget i eux-forløb, der er baggrunden for lovforslaget. Det bemærkes i øvrigt, at den skriftlige prøve kan bidrage til en generel styrkelse af skriftligheden på eux.

4.7. Undervisningsministerens mulighed for at fastsætte afkortning af undervisningstiden

Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier - Lederne finder det positivt, at ministeren kan fastsætte afkortning af undervisningstiden i et eux-forløb.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Undervisningsministerens mulighed for at fastsætte en afkortning af undervisningstiden i et eux-forløb i forbindelse med en erhvervsuddannelse, hvor eleven kan nå de faglige mål i de gymnasiale fag hurtigere

på baggrund af kompetencer fra erhvervsuddannelsen tilrettelagt uden eux, er en videreførelse af gældende ret.

5. Andre bemærkninger

En del af høringssvarene vedrører elementer, der ikke er omfattet af lovforslaget, og disse er derfor ikke behandlet i høringsnotatet. Det drejer sig bl.a. om omfanget af samlæsning mellem gymnasiale og erhvervsfaglige fag og om afkortning af timer i de gymnasiale fag.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Undervisningsministeriet har noteret sig de forskellige synspunkter og vil inddrage disse i fremtidige overvejelser om yderligere justeringer af eux-området.